

Juli 2018

In Gesprek Met Hans Maat (Liedschrijver Sela)

Wie de naam van Hans Maat noemt, kan het over veel verschillende dingen gaan hebben. Hij is directeur van het Evangelisch Werkverband, waarin hij zoekt en werkt naar geestelijke vernieuwing binnen de Protestantse Kerk. Maar hij is ook liedschrijver; met name bekend om zijn diverse bijdragen aan het repertoire van Sela, waarvan je de akkoorden en de muzieknoten in SongSelect kunt vinden. Op een bepaalde manier is 'vernieuwing' ook in de missie van Sela een terugkerend thema. CCLI spreekt in twee gedeelten met Hans. In dit eerste deel over zijn werk, zijn visie en dat wat een lied geschikt maakt voor de kerk.

CCLI: Je hebt verschillende 'petten' op. Voor veel mensen is jouw werkplek bij de HGJB de eerste kennismaking geweest met een Sela project (in 2005). Hoe lang schreef jij toen al liedjes?

"Zo strategisch was dat niet bij mij. Ik schreef liedjes voor schooltelevisie in mijn jeugd; over kerstballen en dat soort dingen. 'Er was altijd al een kriebel om liedjes te schrijven die een bepaalde doelgroep leuk vond. Maar omdat het christelijk geloof mij met de paplepel is ingegoten, zijn de schrijfonderwerpen verschoven naar christelijke liedjes.' Ik heb nooit een ambitie gehad zoals

Han Kooreneef dat zo mooi doet; liederen 'voor het volk' schrijven en dat doen vanuit een inspiratie die hij heeft als christen. Ik ben echt een kerkelijk jongetje.

Toen ik echter aan het werk ging in die meer Reformatorische achterban, merkte ik geweldige behoefte aan vernieuwing; aan het zingen van liederen buiten de eredienst die eens een keer geen Psalm of Gezang waren. Je voelde in die periode wel aan dat er al het een en ander op gang was gebracht op dat gebied. Opwekking was heel sterk en werd veelvuldig gebruikt, maar er stonden ook mensen op die iets met Taizé

wilden doen. Je kon merken dat in die doelgroep de wens leefde om iets te vinden wat ze konden gebruiken, maar wat ook dichter aansloot bij hun eigen achtergrond, opvoeding of geestelijke beleving. Voor mij was dat de aanleiding om het zelf eens te gaan proberen; om zelf die liederen te gaan schrijven.”

CCLI: Om dat goed te doen moet je eigenlijk met één been in die traditie staan en met het andere in de belevingswereld die je er bij wilt betrekken. Hoe werkte dat voor jou?

“Ik wil me niet gelijk ergens tegen afzetten, maar de aanleiding voor vernieuwing begint altijd bij een zekere frustratie. Ik zeg altijd: frustratie is de onbekende vrucht van de Heilige Geest. Dat betekent eigenlijk dat je ontevreden bent met wat er gebeurt of hoe het uitgevoerd wordt.

‘Een periode was de Ronduit Praise Band dominant met een bepaalde stijl, een bepaald idioom. Volgens mij was daar nog niet de aansluiting met het kerkelijk publiek. Je doet daarom dingen –in mijn geval het schrijven van liedjes- vanuit een heel narcistische gedachte: voor jezelf.

Bij mij gebeurde het niet eens zo heel bewust. Ik wist dat er een gedachte in mijn hoofd speelde: voor deze achterban zijn nieuwe liedjes nodig die wel het pop-idioom kennen, maar tegelijkertijd de diepgang en theologie waarin wij ademen. Die theologie is bij mij vrij klassiek. Ik wortel gelukkig nog steeds in de gereformeerde achtergrond, hoewel ik die voorzichtig probeer te verbreden.

‘Je zult bij mij niet zo snel heel rauwe randjes zien in mijn liederen. Je zult ook geen vergaande andere woorden vinden. Ik ben onderwijskundige en opvoeder van nature, dus ik wil mensen graag meenemen...’

ik wil ze een stukje land laten verkennen wat ze nog niet kennen, maar dan in kleine stapjes. Want als ik gelijk zoals een Schrijvers voor Gerechtigheid –om maar een voorbeeld te noemen- bepaalde woorden, zinnen of thema’s er in plaats vanuit die frustratie, dan zie je dat die visie soms ook niet wordt opgepakt.

In mijn optiek was dat deels ook het geval bij Psalmen voor Nu. Misschien zijn we nu verder, maar tien jaar geleden stond het te ver van de mensen af in vergelijking met wat ze gewend waren. Dus ik ben voorzichtig gaan vernieuwen.”

“En er was nog een ander fenomeen dat speelde. De jeugdkerken ontstonden rond 2000. Ik had al eerder met artiesten wat experimenten gedaan en ik was er achter gekomen dat jonge mensen heel veel zelf kunnen. Mits je ze in hun kracht zet en ze hun ding laat doen waar ze helemaal voor gaan. Dus ik dacht: dat gaan we gewoon met de muziek ook doen. Niet anderen voorschrijven wat we moeten zingen en spelen, maar het gewoon van onderaf geboren laten worden. Binnen de Reformatorische zuil was er geen ‘verantwoorde gospelmuziek’ zoals dat heette; dat ‘moesten ze gewoon niet zingen’. Het moest de huiskamer uit. Ik zal nooit vergeten dat ik op de Driestar in Gouda kwam en daar mijn liedjes hoorde zingen. Dat was voor het eerst eigenlijk, dat ik die aansluiting zag lukken. Ergens was dat ook een strategische doelstelling. Maar ik schrijf gewoon mijn eigen geloofsbeleving op.”

CCLI: Voor jezelf zingen is tot daar aan toe. Maar je weet dat je graag hebt dat iemand anders het ook zingt. Heeft het lied voor jou een plek ingenomen in je geloofsconversatie met anderen?

“Da’s een diepe vraag zeg. Ik heb er nooit zo op die manier over nagedacht. Want ik praat ook wel graag. Ik weet niet of het een goed antwoord is, maar liederen zijn een expressie; ze geven ergens woorden aan en het is een emotie van een bepaalde geloofsbeleving of spiritualiteit, dus wat holistischer dan alleen maar woorden. ‘Ik ben voortdurend in gesprek met mensen uit diverse genootschappen en blijf me afvragen:

Ik heb het idee dat ik uit al die onderdelen dingen neem en dat ik daarin probeer om heel voorzichtig een beetje mee te werken aan een nieuwe taal. Ik wil de brug slaan naar het kerkelijk publiek. Maar mensen vinden mij daarin nog heel conservatief. Neem de jongens van Psalmen voor Nu en Schrijvers voor Gerechtigheid die ik noemde; zij zullen mij voorzichtiger als tekstschrijver vinden en misschien minder vernieuwend. Maar het klassieke zit er nu eenmaal in. Liedjes zijn soms ook gewoon functioneel bedoeld. ‘Breng Ons Samen’ vind ik zelf nou ja, een leuk liedje, maar het hoort niet in de top 10 thuis. Het is wel een makkelijk lied om de dienst mee te starten. Dat we bij elkaar komen voor woord en gebed, over verzoening en recht gaan praten, Avondmaal vieren, enzovoort.

CCLI: Hoe bewust schrijf jij liturgisch?

“Ik schrijf nu heel bewust liturgisch en met een groter plan. Als je de doop neemt, dat vind ik wel een mooi

voorbeeld... ons dooplied betreft niet specifiek kinderdoop of volwassendoop, maar iedereen zingt het. Dus er zijn bijvoorbeeld een aantal Pinkstergemeenten waar mensen de tranen in de ogen krijgen als ze het lied horen, en dan vragen om gedoopt te worden omdat ze de emotie voelen dat het moet, en dan springen ze het water in omdat ze met dat liedje bezig geweest zijn.

'...waar bevind ik me nu? En wat is mijn Godsbegrip eigenlijk? Is dat nu, om het even plat te zeggen, wat ik geleerd heb bij de HGJB of is dat groter dan dat?'

In vrijgemaakte of Nederlands Hervormde kerken laten ze zich ook dopen, want het gaat zo mooi over de trouw van God... en over het verbond. En voor een ander gaat het meer over het opstaan in een nieuw leven. Ik doe in het lied recht aan de Bijbel door te zeggen: Romeinen 6 is het centrum, dan ga ik het refrein helemaal over Romeinen 6 schrijven. En om de discussie te overstijgen tussen die twee dingen, kinderdoop en volwassendoop, waar we maar niet uit komen, heb ik ze er gewoon lekker allebei in verwerkt zonder een keuze te maken.

En dat past bij jonge generaties in de wereld van nu. Dus ik heb een soort oecumenisch of verbindend doel om het zo te doen. Of het lukt, is natuurlijk vers twee... wij waren bang dat het ons niet zou lukken, zo'n lied. En dat was mooi, want Andries Knevel zei tegen mij: 'nou, het is van allebei niks.' Dus ik antwoordde: dat is precies de bedoeling, snap je wel? (lacht)"

CCLI: In hoeverre is de beweging die jullie met Sela in de kerk op gang hebben gebracht, nu sturend als het gaat om de keuzes die jullie op dit moment maken? En die jij als tekstschrijver maakt?

"We bestaan tien jaar. We hebben een keer getoast en dat was het. We willen gewoon blijven en er niet al te trots op zijn. Dat is een eigenschap die bij ons past. Het is altijd mijn doel geweest, om mensen te ontwikkelen. Mensen die op bepaalde momenten iets moeten doen, of je dat roeping noemt of niet, die moeten dat doen. Wat ik ging doen, is onderdeel van mijn bestaan geworden en omdat ik ook met kerkvernieuwing bezig ben en goed oplet wat er in gebeurt, kan ik nog steeds leidend zijn in thema's die voor een groot breed gemiddelde van kerkelijk Nederland geschikt zijn. Maar ik loop daarmee niet altijd voor de troepen uit.

Dat zijn dan andere jongens. Hoopvol realisten zullen we ze maar even noemen dan. Die gaan net even een stapje verder. Daar ben ik nog niet helemaal. Ik ben geen 'broodschrijver' maar ik schrijf wel een beetje voor het gemiddelde publiek.

Mensen moeten zich het lied toe kunnen eigenen. Het moet van hen zelf kunnen zijn; hun geloofsbeleving van dit moment. Ik schrijf gewoon zoals mijn geloofsleven, mijn bidden er uit ziet. En omdat ik een emotioneel mens ben, lukt het mij om inhoud en gevoel bij elkaar te krijgen. Je ziet vaak bij liederen of het een, of het ander. Ik zit niet zo gelaagd in elkaar als Huub Oosterhuis, zeg ik altijd. Die heeft volgens mij een liedje dat je eerst twaalf keer moet zingen voor je het begrijpt. Dat vind ik ook knap. Daarom zeg ik:

Ik lees de Bijbel, pak er wel eens een ander boek bij, luister ook wel naar andere liedjes of kijk naar Amerikaanse songwriters, wat daar speelt... Als ik heel eerlijk ben: ik bid gewoon even van tevoren. En vervolgens zit ik een week te zweten (lacht)."

CCLI: Je noemt Amerikaanse songwriters.

Wie zijn voorbeelden voor jou als het hier om gaat?

"Uit Engeland Keith & Kristyn Getty, omdat het 'gezang-achtige' van hun muziek wel interessant was voor onze achterban. En ik heb heel bewust gekozen voor Keltisch, wat toen goed paste bij de jongens Smelt (eerste leden Sela). Die stijl was voor mij acceptabel. Het zit nog in ons; het is Europees. En het is de 'zachte theologie', van het water dat tegen de rotsen aan slaat en zo... de getijden, de natuur... Bovendien is volksmuziek geaccepteerd door een breed deel van christelijk Nederland. Het was een contaminatie: klassieke instrumenten maar ook wel de mystiek; die theologie ten opzichte van de Calvinistische theologie die het accent legt op rechtvaardiging van de goddeloze is tegelijkertijd heel juridisch en ook keihard.

'er zijn veel betere dichters dan ik. Ik pruts gewoon wat, en dan komt het. Als je dat gaat analyseren en kijkt wat dat dan is... ik weet het soms zelf ook niet.'

Je hebt een advocaat nodig, anders moet je de consequenties dragen. Iemand pleit voor je, je wordt onschuldig verklaard en dat is ook de nodige theologie

van de verlossing. Maar er is meer te zeggen. Dat is een beetje het Westen. Ik probeer er soms wel mee te spelen in de tekst...

Don Francisco heb ik ook altijd gewaardeerd; een hele andere stijl maar inhoudelijk zeer sterk. Ik had helemaal niet door hoe verhalend het eigenlijk was tot James (MacMillan - Sela) zei dat ik ook verhalen vertel in mijn liedjes. Neem een lied als 'Zie Hoe Jezus Lijdt Voor Mij'. Dat is een paasverhaal en vinden sommigen een lastig lied. Want het vertelt alles al. Je begint bij de kruisiging en je eindigt bij de opstanding. De eerste vier regels van elk couplet vertellen het verhaal van de Bijbel, en de tweede vier regels vertellen mijn geestelijke beleving daarover. Op die manier speel ik daar wel wat mee. 'De Emmausgangers' is een twijfel lied; dat heeft dit ook sterk in zich.

Tekst: Leon van Steensel

In het begin schreven we in Sela niet altijd iets dat geschikt was voor samenhang. Dat was ook bewust, maar nu is de focus verschoven naar: alles moet eigenlijk geschikt zijn voor de kerk, want dat is onze missie.

Dat beperkt mij wel. Want ik zou wel heel leuk allerlei luisterliedjes kunnen schrijven met een hoog Marco Borsato-gehalte, maar dat is niet de missie van Sela. Daar moet het voor de diensten gebruikt kunnen worden. Sela is nu voor een groot deel van Christelijk Nederland een manier van liedjes zingen die op dit moment gewenst is. Het is heel puur, uitgebalanceerd... maar wel altijd goed."

Vind liedteksten, akkoorden en muzieknoden van Sela in [SongSelect](#)